

POSTANOWIENIE

Dnia 10 lipca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Bohdan Bieniek (przewodniczący)

SSN Jolanta Frańczak

SSN Krzysztof Staryk (sprawozdawca)

w sprawie z odwołania M.P.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L.

z udziałem zainteresowanej M.B.

o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w [...]. z dnia 1 czerwca 2016 r., sygn. III AUa [...], wydanym w sprawie z wniosku M.P. z udziałem zainteresowanej M.B. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w L. o ustalenie istnienia obowiązku ubezpieczenia społecznego i wysokość podstawy wymiaru składek, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 10 lipca 2019 r., zażalenia odwołującego się na postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...]. z dnia 22 stycznia 2019 r., sygn. akt III AUa [...],

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 22 stycznia 2019 r., sygn. akt III AUa [...], Sąd Apelacyjny w [...]. odrzucił skargę M.P. o wznowienie postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w [...]. z dnia 1 czerwca 2016 r., sygn. akt III AUa [...], wydanym w sprawie z wniosku M.P. z udziałem zainteresowanej M.B. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w L. o ustalenie

istnienia obowiązku ubezpieczenia społecznego i wysokość podstawy wymiaru składek.

W uzasadnieniu postanowienia Sąd Apelacyjny wskazał, że wyrokiem z dnia 12 października 2015 r., sygn. akt VIII U [...], Sąd Okręgowy w L. w punkcie I umorzył postępowanie w części dotyczącej ustalenia za miesiąc grudzień 2010 r. podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i wypadkowe ponad kwotę 2000 zł oraz na ubezpieczenie zdrowotne ponad kwotę 1774,80 zł, zaś w pozostałej części oddalił odwołanie M.P. od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w L. z dnia 31 października 2012 r. Apelacja wnioskodawcy od powyższego orzeczenia została oddalona prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 1 czerwca 2016 r., sygn. akt III AUa [...].

W dniu 31 grudnia 2018 r. (data nadania w urzędzie pocztowym) M.P. wniósł do Sądu Apelacyjnego w [...] skargę o wznowienie postępowania w sprawie sygn. akt III AUa [...]. W złożonej skardze M.P. domagał się uchylecia wyroków sądów I i II instancji oraz uchylecia, unieważnienia lub stwierdzenia nieważności decyzji [...] /2012 z dnia 31 października 2012 r. Skarżący wnosił również o uwzględnienie dowodu z zeznania kontrolującego w sprawie sygn. akt VIII U [...] podnosząc, że w ostatnio wskazanej sprawie po raz pierwszy od ponad sześciu lat przeprowadzono dowód z przesłuchania świadka W.R. (kontrolera ZUS Oddział w L.), który sporządził protokół kontroli z dnia 19 czerwca 2012 r. M.P. zacytował fragmenty zeznań świadka wskazując, iż z powyższego wynikają nowe okoliczności, a dotychczasowe ustalenia są pozbawione podstaw. Skarżący podkreślił, że wiedzę o podstawie wznowienia postępowania powziął w dniu 11 października 2018 r., a zatem termin określony w art. 407 § 1 k.p.c. został zachowany.

Według Sądu Apelacyjnego rozpatrywana skarga podlega odrzuceniu na podstawie art. 410 § 1 k.p.c. jako nieoparta na ustawowej podstawie wznowienia.

Z treści przedmiotowej skargi wynika, że jako podstawę wznowienia postępowania w sprawie sygn. akt III AUa [...] skarżący wskazuje wymienione w art. 403 § 2 k.p.c. późniejsze wykrycie prawomocnego wyroku, dotyczącego tego samego stosunku prawnego, albo wykrycie takich okoliczności faktycznych lub środków dowodowych, które mogłyby mieć wpływ na wynik sprawy, a z których strona nie mogła skorzystać w poprzednim postępowaniu.

Sąd Apelacyjny podkreślił, powołując się na orzecznictwo Sądu Najwyższego, że samo sformułowanie podstawy wznowienia w sposób odpowiadający ustawie nie oznacza, iż skarga opiera się na ustawowej podstawie wznowienia, jeżeli już z samego jej uzasadnienia wynika, że podnoszona podstawa nie zachodzi. Taka skarga podlega odrzuceniu na posiedzeniu niejawnym (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 28 października 1999 r., II UKN 174/99, OSNAPiUS 2001 nr 4, poz. 133 oraz z dnia 29 stycznia 1968 r., I CZ 122/67, OSNCP 1968, z. 8-9, poz. 154). Późniejsze wykrycie okoliczności faktycznych lub środków dowodowych, które mogłyby mieć wpływ na wynik sprawy może stanowić podstawę wznowienia postępowania tylko wówczas, gdy przedmiotowe fakty istniały przed uprawomocnieniem się wyroku, ale nie były stronie znane lub dowody istniały w trakcie zakońzonego postępowania, ale nie były objęte materiałem sprawy, ponieważ strona nie wiedząc o nich, nie mogła z nich skorzystać (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 lipca 2004 r., V CZ 2/04, niepubl.). Jednocześnie określona w art. 403 § 2 k.p.c. podstawa skargi o wznowienie postępowania nie zachodzi, jeżeli w poprzednim postępowaniu istniała obiektywna możliwość powołania się na okoliczności faktyczne lub środki dowodowe, a zaniechanie strony w tym przedmiocie było następstwem jej zaniedbań (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 12 lutego 2004 r., V CZ 158/03, niepubl.).

Skarżący – w uzasadnieniu skargi o wznowienie – powołuje się na konieczność uwzględnienia zeznań W.R. złożonych w sprawie sygn. akt VIII U [...], z których wynikają nowe okoliczności mające wpływ na dokonaną w sprawie ocenę dowodów. Środek dowodowy w postaci zeznań wskazanego świadka jest zatem, w ocenie skarżącego, kluczowy do dokonania prawidłowych ustaleń w sprawie.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego przedmiotowe zeznania ani okoliczności z nich wynikające nie mogą być uznane za podstawę wznowienia postępowania w rozumieniu art. 403 § 2 k.p.c. Jak stwierdził Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 24 kwietnia 2018 r., V CZ 23/18, Legalis nr 1781460, stosownie do art. 403 § 2 k.p.c. niewiedza strony o środkach dowodowych musi wynikać z przyczyn obiektywnych, niezależnych od niej, a nie z zaniechania działania w trakcie postępowania. Niewiedzę strony o ich istnieniu i niemożność wejścia w posiadanie tej wiedzy należy oceniać przy uwzględnieniu staranności przeciętnego uczestnika

postępowania, należycie dbającego o swoje interesy. Do nowości nie zalicza się tych dowodów, które nie zostały przez stronę powołane na skutek opieszałości, zaniedbania, zapomnienia, czy błędnej oceny potrzeby ich powołania.

Uwzględniając przedstawione stanowisko judykatury Sąd Apelacyjny wskazał, że skarżący w toku postępowania w sprawie sygn. akt III AUa [...] wystąpił z wnioskiem dowodowym o przesłuchanie w charakterze świadka kontrolera Zakładu Ubezpieczeń Społecznych W.R.. Wniosek ten został oddalony na rozprawie w dniu 1 czerwca 2016 r. Okoliczności, na które miał być przesłuchany świadek nie pokrywały się wprawdzie z okolicznościami wskazanymi w skardze o wznowienie postępowania, jednakże wobec złożenia wniosku już w trakcie tamtego procesu nie sposób przyjąć, iż M.P. nie miał możliwości skorzystania z przedmiotowego środka dowodowego wcześniej. Oddalenie wniosku dowodowego przez Sąd Apelacyjny jako nieprzydatnego do stwierdzenia okoliczności istotnych dla sprawy nie oznacza przy tym, że skarżący może w drodze skargi o wznowienie postępowania kwestionować podjęte wówczas decyzje Sądu. Wykrycie faktu, iż powołany świadek w innej sprawie zeznawał na okoliczności nieobjęte sformułowanymi wcześniej tezami dowodowymi w sprawie sygn. akt III AUa [...] nie może być jednocześnie uznane za podstawę wznowienia, gdyż skarżący reprezentowany przez profesjonalnego pełnomocnika, nie wykazał, że nie mógł wystąpić ze stosownym wnioskiem dowodowym w trakcie postępowania przed Sądem pierwszej instancji lub w postępowaniu drugoinstancyjnym.

W zażaleniu wniesionym na powyższe postanowienie Sądu Apelacyjnego skarżący zarzucił naruszenie:

a) art. 410 § 1 k.p.c. przez dokonanie przez Sąd rozważań w ten sposób, czy rzeczywiście przyczyna wznowienia istnieje, podczas gdy przedmiotem rozważań Sadu winno być jedynie ograniczenie się do ustalenia, że podstawa wskazana w skardze odpowiada którejkolwiek z ustawowych podstaw wznowienia i został zachowany termin, czym Sąd przekroczył kognicje określone w w/w przepisie;

b) art. 403 § 2 k.p.c. przez stwierdzenie, że w ocenie Sądu Apelacyjnego skarga nie została oparta na ustawowej podstawie wznowienia z tego względu, że na dowód, na którym opiera się skarga o wznowienie (zeznania W.R.) skarżący miał możliwość powołać się wcześniej i z tego dowodu wcześniej skorzystać, w

sytuacji gdy wówczas wniosek dowodowy z zeznań tego świadka został oddalony, zaś dowód był zawnioskowany na zupełnie inne okoliczności aniżeli te wynikające ze skargi o wznowienie.

Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie jest nieuzasadnione.

Skarga o wznowienie postępowania jest nadzwyczajnym środkiem pozwalającym na wzruszenie prawomocnych orzeczeń sądowych, dlatego powinna podlegać szczególnym rygorom, zarówno w zakresie formy, jak i treści (zawartości). W orzecznictwie zgodnie przyjmuje się, że skarga o wznowienie postępowania nie jest narzędziem służącym zapewnianiu jednolitości orzeczeń, nawet w sprawach o roszczenia oparte na jednakowych podstawach faktycznych i prawnych. Możliwość ponownego rozpoznania prawomocnie zakończonej sprawy na skutek skargi o wznowienie postępowania otwiera się tylko wówczas, gdy zaistnieje jedna z ustawowych podstaw wymienionych w Kodeksie postępowania cywilnego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 lipca 2006 r., I PK 5/06, LEX nr 198269).

Prawidłowe jest stanowisko zaskarżonego postanowienia Sądu Apelacyjnego w [...], że sformułowanie podstawy wznowienia w sposób odpowiadający art. 403 § 2 k.p.c. nie oznacza *a priori*, że skarga opiera się na ustawowej podstawie, jeżeli już z samego jej uzasadnienia wynika, iż podnoszona podstawa nie zachodzi. Zadanie sądu, który ocenia, czy skarga o wznowienie jest oparta na ustawowej podstawie wznowienia (art. 410 § 1 k.p.c.), polega na tym, że ma on zweryfikować, czy podana w skardze podstawa jest w ogóle przewidziana, i czy powołane przez skarżącego okoliczności faktyczne kwalifikują się w sposób abstrakcyjny pod którąkolwiek z podstaw przewidzianych w ustawie, to jest, czy wypełniają hipotezę którejkolwiek z norm opisujących ustawowe znamiona podstawy wznowienia. Badając, czy skarga jest oparta na ustawowej podstawie wznowienia, sąd bierze pod uwagę jedynie treść twierdzeń faktycznych zawartych w skardze i nie weryfikuje ich prawdziwości. Zakładając prawdziwość tych

twierdzeń sąd sprawdza, czy mógłby dokonać ich subsumpcji pod hipotezę którejkolwiek z przewidzianych w ustawie podstaw wznowienia, co wiąże się z istoty rzeczy z koniecznością dokonania wykładni hipotezy norm opisujących ustawowe podstawy wznowienia (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 12 maja 2016 r., IV CZ 25/16, LEX nr 2051036; z dnia 15 marca 2018 r., III CZ 8/18, LEX nr 2482587). Mając na uwadze powyższe, nie można podzielić poglądu skarżącego o naruszeniu przez Sąd Apelacyjny art. 410 § 1 k.p.c.

Natomiast wznowienie postępowania na podstawie art. 403 § 2 k.p.c. jest uzależnione od zaistnienia łącznie trzech przesłanek: po pierwsze, wykrycia po uprawomocnieniu się wyroku nowych okoliczności faktycznych lub środków dowodowych, które istniały w czasie postępowania, ale nie zostały w nim powołane; po drugie, możliwości ich wpływu na wynik sprawy; po trzecie, niemożności skorzystania z nich przez stronę w poprzednim postępowaniu. Sąd Najwyższy podziela ocenę Sądu Apelacyjnego, że wnoszący skargę nie wykazał opisanej powyżej podstawy wznowienia prawomocnie zakończonego postępowania sądowego.

W orzecznictwie utrwalone jest stanowisko, że w przypadku oparcia skargi o wznowienie postępowania na twierdzeniu o wykryciu nowych okoliczności faktycznych lub środków dowodowych, konieczne jest wskazanie, na czym wpływ tych nowych okoliczności faktycznych czy środków dowodowych na wynik sprawy miałby polegać (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 2 października 2015 r., II CZ 65/15, LEX nr 1816590). Z istoty rzeczy chodzi więc o takie środki dowodowe, które w odniesieniu do skarżącego miały charakter „nieujawnialny”, bo strona nie miała do nich dostępu, nie znała ich (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 1 kwietnia 2011 r., III CZ 13/11, LEX nr 1102870). Tymczasem z treści zażalenia wynika, że postać świadka była znana stronie odwołującej się. Był on co prawda wnioskowany w postępowaniu mającym podlegać wznowieniu, lecz taki wniosek został oddalony, choć był wnioskowany na inne okoliczności niż w skardze o wznowienie postępowania. W tej sytuacji podkreślić należy, że poza treścią art. 403 § 2 k.p.c. pozostają fakty, które strona powinna była znać (tu chociażby z racji treści protokołu kontroli), a tym samym eliminuje się argument o braku możliwości dostępu do tego środka (por. postanowienie Sądu Najwyższego

z dnia 11 lutego 2015 r., I CZ 1/15, LEX nr 1653738). Innymi słowy mówiąc, strona mogła (i powinna była) podjąć trud wprowadzenia do procesu tezy dowodowej zmierzającej ku wyjaśnieniu jej racji. Jak wiadomo nie uczyniła tego, nie precyzując zresztą w zażaleniu, o jakie argumenty chodziło w postępowaniu głównym, a o jakie chodzi w rozpoznawanej sprawie.

W orzecznictwie przyjmuje się, że podstawa skargi nie zachodzi, jeżeli uprzednio istniała obiektywna możliwość powołania się na środki dowodowe, a zaniechanie strony w tym przedmiocie było następstwem jej opieszałości, zaniedbań, zapomnienia czy błędnej oceny potrzeby powołania (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 15 maja 1968 r., I CO 1/68, OSNCP 1969 nr 2, poz. 36; z dnia 10 lutego 1999 r., II CKN 807/98, LEX nr 78214; z dnia 4 marca 2005 r., III CZ 134/04, LEX nr 1511050). Nie stanowi też nowego dowodu w rozumieniu art. 403 § 2 k.p.c. taki dowód, z którego strona mogła skorzystać przy dołożeniu należytej staranności (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 lutego 2009 r., II CZ 16/09, LEX nr 1353171). Waler "nowości" mają zatem jedynie środki dowodowe w znaczeniu wskazanym wyżej, a nie nowe jako zgłoszone po raz pierwszy, a tym bardziej kolejny (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 marca 2018 r., V CSK 284/17, LEX nr 2521619).

Wskazać należy dodatkowo, że skarżący (wnioskodawca) może skorzystać z procedury określonej w art. 114 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz.U. z 2018 r., poz. 1270 ze zm.) zgodnie z którym w sprawie zakończonej prawomocną decyzją organu rentowy, na wniosek osoby zainteresowanej lub z urzędu, uchyla lub zmienia decyzję i ponownie ustala prawo do świadczeń lub ich wysokość, jeżeli po uprawomocnieniu się decyzji zostaną przedłożone nowe dowody lub ujawniono nowe okoliczności istniejące przed wydaniem tej decyzji, które mają wpływ na prawo do świadczeń lub ich wysokość.

Kwestie wynikające z zarzutów rozpatrywanego zażalenia były też przedmiotem rozważań Sądu Najwyższego w postanowieniu z dnia 10 lipca 2019 r., III UZ 17/19, - w sprawie analogicznej jak niniejsza z udziałem innego zainteresowanego, w którym również oddalono zażalenie wnioskodawcy na

postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...]. z dnia 22 stycznia 2019 r., dotyczącego wznowienia postępowania.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy zażalenie oddalił na podstawie art. 394¹ § 3 w związku z art. 398¹⁴ k.p.c.